

πολυτρόπως προωρίσθησαν ὑπὸ τῆς θείας προνοίας νὰ συνεισενέγκωσι καὶ ἐξακολουθοῦσι συνεισφέροντες εἰς τὴν ἐξημέρωσιν, εἰς τὸν πολιτισμὸν τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου τούτου, καὶ ἐκ τοῦ αἵματος τῆς γενεᾶς ταύτης, εἰς ἣν καὶ ἡμεῖς δε δοξάζωμεν τὸν Θεὸν ὅτι ἀνήκομεν, ἐξέλαμψε τὸ αἶσθημα καὶ τὸ δαιμόνιον πνεῦμα, οὗ ὑψίστη ἐκφανσις ἐν τῇ τέχνῃ εἶνε ὁ Φειδίας.

Διὰ τί νὰ μὴ ἐλπίζωμεν ὅτι ἀκόμη ὁ Θεὸς ἐπιφυλάττει καὶ εἰς τὸ γένος καὶ τὴν χώραν ἡμῶν μίαν τινὰ ἀπόμωρην τῆς μεγάλης αἰσθητικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ἀπαστολῆς, ἣν παραλαβόντες παρὰ τῶν ἀρχαίων ἐξακολουθοῦσιν ἐπιτελοῦντες εὐδοκίμως οἱ μεγάλοι, οἱ προκείμενοι λαοὶ τῆς Δύσεως κατὰ τὴν σήμερον; Εἰς τὴν ἐπιτυχίαν καὶ ἐπίσπευσιν τοῦ ἔργου τούτου τὰ μέγιστα προτίθεται νὰ συντελέσῃ ἡ ἱστορία τῆς ἀρχαίας καλλιτεχνίας. Εἰς τούτου δὲ τοῦ μαθήματος τὴν διδασκαλίαν ἐπὶ τῷ μεγάλῳ σκοπῷ οὗ προεμνήσθην, ἔλαβον τὴν τόλμην νὰ ἀφιερῶσω καὶ ἐγὼ τὰς δυνάμεις καὶ τοὺς κόπους μου. Ἐπικαλούμενος δὲ τὴν ὑμετέραν εὐμένειαν, τὴν φιλοκαλίαν καὶ τὴν φιλοπονίαν σας, εὐχομαι νὰ μὴ μείνῃ, καὶ ἐλπίζω ὅτι δὲν θὰ μείνῃ ἄλως ἀκαρπὸς ἡ συνεργασία μας ¹.

Κ. Α. ΜΥΛΩΝΑΣ.

Ο ΠΑΤΗΡ ΥΑΚΙΝΘΟΣ (LE P. YACINTHE LOYSON).

Ἐπ' ἐσχάτων, κατὰ τοὺς μῆνας ἀπρίλιον καὶ μάιον ε. ε., ἐγένετο αὖθις πολὺς λόγος καὶ θόρυβος ἐν Παρισίοις, περὶ τῆς ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐμφανίσεως τοῦ πατρὸς Υακίνθου, ὡς ὠνομάζετο οὗτος ἄλλοτε, νῦν δὲ ὀνομαζομένου Ἀδόλφου Υακίνθου Λουσσών.

Γνωστὸς ὑπάρχει καὶ παρ' ἡμῖν ὁ παρκαβάτης οὗτος ἱερεὺς τῆς Δύσεως, ὁ ἐνθουμίζων τὸν Locordaire ἡμᾶ καὶ τὸν Lamennais, τὸν μὲν ἀδελφὸν φιλόσοφον καὶ ἐλευθεριάζοντα, τὸν δὲ περιφανῆ ἱεροκήρυκα ².

¹ Βοηθητικὰ β: ελ. K. O. Muller, de Phidias vita et operibus commentatio I. 1824, II. 1825 Guttigen: Friederich Thiersch, über die Epochen der bildenden Kunst unter den Griechen 2te Auflg. München 1829. Preller, Pheidias ἐν τῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ τοῦ Ersch und Gruber sect. III. Band 22. Heinrich Brunn, Geschichte der griechischen Künstler, τόμ. 1 σελ. 157—210 Stuttgart 1857. Louis de Ronchaud, Phidias sa vie et ses ouvrages. Paris 1861. H. J. Petersen, die Kunst des Pheidias am Parthenon und zu Olympia Berlin 1873.

² Ὁ πατὴρ Υακίνθος, κατὰ τὸ 1871, συμμετέσχε καὶ τῶν ἐν τῷ συλλόγῳ τῶν Παλαιῶν Καθολικῶν τοῦ Μονάχου συζητήσεων, τῶν περὶ ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, θαυμασθεὶς ὑπὸ πάντων, τυχὼν δὲ καὶ τῆς ἐπιδοκιμασίας καὶ τῶν προτροπῶν τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει Πρε-

Ἡ ἐκ νέου ἐμφάνις τοῦ Ὑγκίνθου ἐν Γαλλίᾳ εἶναι ὄντως γεγονὸς ἀξιοσημείωτον, ἐν ᾗ ὥρα μάλιστα οἱ ὑπερχαθολικοὶ, οἱ ὑπεράλπειοι, τὸ κληρικὸν κόμμα ὑπερίσχυσαν πάλιν, ἐν τῇ κατατροχυομένῃ μεγάλῃ ἐκείνῃ χώρᾳ ὑπὸ πικντοίων ἠθικῶν καὶ πολιτικῶν δεινῶν. Ἐξήγειρον πολλὰ θρησκευτικὰ τε καὶ κοινωνικὰ ζητήματα αἱ ὑπ' αὐτοῦ γινόμεναι συνδιαλέξεις, καὶ διὰ τοῦτο ἔκρινα οὐχὶ ἀνέξιον λόγου νὰ μεταδώσω τὰ περὶ τούτου τοῖς ἀναγνώσταις τοῦ «Παρθενόου».

Ἀπὸ ὀκταετίας δὲν ἠκούσθη ἐν Γαλλίᾳ ἡ φωνὴ τοῦ πατρὸς Ὑγκίνθου, ἡ ἠχήσασα ἄλλοτε ὑπὸ τοῖς θόλους τῆς Παναγίας (Notre Dame), ἀκουσθεῖσα δὲ νῦν ἐν περιβόλῳ ἀνιέρῳ, ἐν τῷ Cirque Padeloup. Ἡ τρέπεζα ἡ πεζὴ καὶ ταπεινὴ διεδέχθη τὸν ἀμβωνα τοῦ ναοῦ καὶ τὴν ἀπ' αὐτοῦ λαμπρότητα, ὃ δὲ ῥήτωρ τότε μὲν ἦν ἐνδεδυμένος τὴν εὐρεῖαν καὶ λευκὴν τήδεον (ράσον), τοῦ καρμηλίου καὶ τὴν σάγην τοῦ μοναχοῦ, εἶχε τὴν κόμην ἐν χρῶ κεκαρμένην, νῦν δὲ φέρει τὸ κοινὸν ἔνδυμα τοῦ πολίτου (redingote), ἀλλ' ἄνευ τοῦ λευκοῦ γυρίσματος τῶν καθολικῶν ἱερέων τῆς Ἀμερικῆς, ἡ δὲ κεφαλή αὐτοῦ καλύπτεται ὑπὸ μακρᾶς φαῖσς κόμης.

Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἐκθέσωμεν τὰ τῶν τριῶν συνδιαλέξεων, ἃς ἔδωκεν ἐν Παρισίοις, κατὰ τρεῖς συνεχεῖς ἐβδομάδας τοῦ ἀπριλίου, εἰπωμέν τινα βιογραφικὰ περὶ αὐτοῦ, ἐραυίζόμενοι, κατὰ μέγα μέρος αὐτὰ, ἐκ τοῦ λεξικοῦ τῶν Συγχρόνων ἐνδόξων ἀνδρῶν, ὑπὸ Velpeau.

Ὁ Ὑγκίνθος (Κάρολος Λουῶν) ἐγεννήθη τὸ 1827 ἐν Αὐρηλίᾳ (Orleans), ἀναγορευθέντος δὲ μετ' οὐ πολὺ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ πρυτάνεως τῆς ἐν Ραν (Πάλλω) Ἀκαδημίας, μετετέθη ἐκεῖ καὶ αὐτὸς, ὅπου καὶ ἐπεράτωσε τὰς σπουδὰς του.

Νεώτατος ἔγραψε στίχους λίαν ἀξιοσημειώτους, καὶ λέγεται μάλιστα, ὅτι συνέθεσε καὶ ὁρᾶμά τι, ὅπερ παρέδωκεν ἵνα διδαχθῇ ἀπὸ σκηνῆς, ἀλλ' ὅπερ ἀπερίφθη. Δεκαοκταετῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἱερατικὴν σχολὴν τοῦ Saint Sulpice, ἐν Παρισίοις, προεχειρίσθη ἱερεὺς, μετὰ τετραετεῖς θεολογικὰς σπουδὰς ἐδίδασκε τὴν φιλοσοφίαν καὶ θεολογίαν εἰς δύο πρωτεύουσας νομιῶν, καὶ ἀκολούθως ἦλθε καὶ ἱερούργει ἐν τῇ ἐνορίᾳ τῶν σπουδῶν του, τὴν τοῦ Saint-Sulpice.

Μετὰ δεκαετῇ ἐξάσκησιν τοῦ ἱερατικοῦ ἐπαγγέλματός του, ἠοράνθη, ὅτι ἡ κλήσις αὐτοῦ ἦν ἡ τοῦ ἱεροκήρυκος, διὸ μετέβη εἰς τὴν ἐν Λουγδούνῳ μονὴν τῶν Καρμηλιτῶν (Carmes), ὅπου ἐπὶ διετίαν διέμεινε παρσκευαζόμενος πρὸς τὸ νέον ὕψηλόν καὶ δυσχερὲς ἐπάγγελμα. Ἦρχισε δὲ κηρύττων τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1863, κατὰ πρῶτον, ἐν Βορδιγάλαις, εἶτα εἰς Πετρο-

δρου τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου Θεοφίλου, γράψαντος αὐτῷ τὴν ἀπὸ 5 νοεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐπιστολήν του, δημοσιευθεῖσαν ἐν τῇ Κλειοῖ (ὅρα φύλ. 549 τοῦ 1872), εἰς ἀπάντησιν τοιαύτης τοῦ πατρὸς Ὑγκίνθου, ἀποστέλλαντος αὐτῷ τὴν εἰκόνα του, ἀρχομένης δὲ οὕτως «Δίδεσμιώτατε καὶ λίαν ἡμῶν πεφιλημένε υἱὲ ἐν Χριστῷ.»

κόριον (Perigueux) καὶ τέλος τῷ 1865, ἐν Παριείοις, ἐνθα ἤρξατο τῆς διδασχῆς του ἐν τῷ νηῷ τῆς Ἀγίας Μαγδαληνῆς καὶ ἀκολούθως εἰς τὸν καθεδρικὸν τῆς Παναγίας, μετὰ μεγίστης καὶ ὁσημέραι αὐξήσεως ἐπιτυχίας.

Ἀλλ' οἱ εὐφραδεῖς λόγοι του ἐφάνησαν εἰς πολλοὺς τῶν ὑπερχθολικῶν, λίαν ἐλεύθεροι καὶ ὄζοντες ἐτεροδιδασκαλιῶν, ὥστε ἤρχισαν νὰ προσβάλλωσιν αὐτὸν αἱ κληρικαὶ ἐφημερίδες, κατηγορήθη δὲ καὶ παρὰ τῷ Πάπῃ, ὅστις προσεκάλεσζτο αὐτὸν εἰς Ῥώμην, ἐνθα μετέβη, ἀλλ' ἐπανῆλθε δικαιωθεῖς, ἐπειδὴ οὐδεμίαν εὐρέθη κατ' αὐτοῦ αἰτίαν.

Ἀλλ' ἐν διεθνεί τινι συλλόγῳ, ἀγορεύων, εἶπεν ὅτι ἡ ἐβραϊκὴ Ὁρησκεία, ἡ καθολικὴ καὶ ἡ τῶν διαμαρτυρουμένων, εἰσὶ τὰ τρία μεγάλα Ὁρησκεύματα τῶν πεπολιτισμένων λαῶν, λέξεις ἀνεξ-θρησκείας, χειροκροτηθεῖσας ἐνθουσιωδῶς ὑπὸ τῶν παρεστῶτων, καταγγελλθείσας δὲ ὡς αἰρετικὰς ὑπὸ τοῦ καθολικοῦ τύπου. Διετάρχη τότε νὰ μεταβάλῃ γλῶσσαν, ἀλλ' ὁ ὑψηλόφρων οὗτος ἱερεὺς ἔγραψε τὴν περιβόητον ἐκείνην ἐπιστολὴν του πρὸς τὸν ἐν Ῥώμῃ ἀρχηγὸν τοῦ τάγματος τῶν Καρμηλιτῶν (τὸν ἀπρίλιον τοῦ 1869), ἣτις ἐπέφερε τὴν ῥῆξιν αὐτοῦ μετὰ τοῦ τάγματός του, εἰ οὐχὶ καὶ μετὰ τοῦ καθολικισμοῦ, διότι ἔγραψε τὰς ἐξῆς τολμηρὰς ἀληθείας. «Ἐὰν ἡ Γαλλία καὶ αἱ λοιπαὶ λατινικαὶ φυλαὶ κατατρώχονται ὑπὸ τῆς κοινωνικῆς ἀναρχίας ἡ κυριώτερα τούτου αἰτία ἐνυπάρχει, οὐχὶ βεβαίως, ἐν τῷ καθολικισμῷ, ἀλλ' ἐν τῷ τρόπῳ καθ' ὃν ἐννοοῦσιν καὶ ἐξηγοῦσιν αὐτόν».

Τοιαύτη ἐκδήλωσις, γενομένη τὴν παρμμονὴν τῆς ἐν Ῥώμῃ τελευταίας περιλαλήτου Συνόδου, ἐν ἣ ἐκηρύχθη τὸ ἀλάθηρον τοῦ Πάπῃ καὶ ἦν ἐπηκολούθησεν ὁ Σύλλαβος, ἐφάνη τι καταπληκτικὸν, ἀπροσδόκητον, τολμηράκτον εἰς τὰ ὅμματα παντός τοῦ καθολικοῦ κόσμου. Ἐνόμισαν ὅτι ἀνεφάνη γὰρ τις Lamennais. Ὅθεν ἐτοξεύθη κατ' αὐτοῦ ὁ μέγας ἀφαισμός, τὸ μέγα ἐπιτίμιον, ὅπερ, ὡς ἦν ἐπόμενον, ἐπροκάλεσε κατ' αὐτοῦ τὴν καταδρομὴν σύμπαντος τοῦ κληρικοῦ κόμματος, τοῦ τόσοῦτον ἰσχυροῦ, ἔτι καὶ νῦν, ἐν Γαλλίᾳ. Ἀνεχώρησε τότε εἰς Ἀμερικὴν, τυχὼν μεγίστων ἀνευφημιῶν, καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, ἐπέστρεψεν ἐκεῖθεν, δοξάζων ἤδη τὰ τῶν παλαιῶν καθολικῶν, καὶ αὐξουχθεῖς, πρῶτος οὗτος γάλλος ἱερεὺς ἐλθὼν εἰς νόμιμον γάμον καὶ διαμείνας ἱερεὺς· γνωστὸν δὲ ὅτι ἱερεῖς Ἴταλοι ἔδωκαν κατὰ τοῦτο τὸ παράδειγμα πρῶτοι. Σημειῶ δὲ ὅτι ὁ διάστημος Μονταλαμβέρ ἔτρεφε πρὸς αὐτόν, καὶ μετὰ τὴν ἀποστασίαν του, ἀγάπην καὶ ὑπόληψιν. Γνωστὸν δὲ ὅτι καὶ ὁ διάστημος οὗτος ὑπέρμαχος τοῦ καθολικισμοῦ, μέχρι τέλους, ἀπεδυσπέτησε κατὰ τοῦ ἀλαθήτου καὶ ἐκάλει αὐτὸ εἰδωλον ἀνυψωθὲν εἰς τὸ βῆθος τοῦ Βατικάνου».

Ὁ Ὑάκινθος λοιπὸν οὗτος, μετὰ δεκαετῇ σχεδὸν ἀπουσίαν, μᾶλλον δ' εἰπεῖν ἐξορίαν ἐκ τῆς πατρίδος του, ἐπανελθὼν, ἀνεφάνη, οὐχὶ πλέον, ἐπὶ τοῦ ἀμβωνος, ἀλλ' εἰς κῆρον (cirque) ἐπιτυχῶν, μετὰ πολλὰ προσκόμματα,

ἵνα ὁμιλήσῃ δημοσίᾳ, ἀφοῦ, κατὰ τὴν ἀπαίτησιν τοῦ νόμου, ἐζητήθη ἡ ἀδεια ὑπὸ τριῶν πολιτῶν Γάλλων, συστησάντων σύλλογον.

Καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ συνδιαλέξει τὸ γραφεῖον συνεκροτεῖτο ἐκ τῶν κκ. Εὐγενίου Young, συγγραφέως, ὡς προέδρου, Grassart καὶ Fischbascher, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἐκ τῶν κκ. Claremageran, δημοτικοῦ συμβούλου, ὡς προέδρου, τοῦ Ἑρρίκου Μαρτὲν, γερουσιαστοῦ καὶ Εὐγ. Young, καὶ ἐν τῇ τρίτῃ ὑπὸ τοῦ κ. Εὐγενίου Πελετὰν γερουσιαστοῦ, ὡς προέδρου, καὶ τῶν κκ. Young καὶ Claremergeran.

Καὶ εἰς τὰς τρεῖς συνδιαλέξεις ἦν ἄπειρος ἡ συρροὴ ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῶν Παρισίων (ὑπὲρ τὰς τέσσαρας χιλιάδας ψυχῶν), τὸ δὲ ἀκροατήριον συνέκειτο ἐξ ἀτόμων πάσης θρησκείας καὶ παντοίων δοξασιῶν, καθολικῶν, ιουδαίων, διαμαρτυρομένων, ὁπαδῶν τῆς ἀπεριορίστου θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, ἦτοι ἐλευθερολογιστῶν (libres-penseurs) σαινσιμονιστῶν καὶ, ἴσως, σοσιαλιστῶν, κομμουνιστῶν καὶ μηθεμιστῶν, ὑποδεχθέντων πολλὰς περικοπὰς τῶν ὁμιλιῶν τοῦ ἀγορητοῦ δι' ἐνθουσιωδῶν χειροκροτημάτων, δις δὲ ἢ τρίς μόνον ἀκουσθέντων συριγμῶν, οὓς κατέπνιξαν θορυβωδέστεραι χειροκροτήσεις.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῶν ἀπ' ἁμβωνος ὁμιλιῶν του, λέγει ὁ κ. Charles Bigot, (ἐν τῇ Revue Politique et litteraire τῆς 21 ἀπριλίου), ὁ πατὴρ Ὑάκινθος ἐγήρασε· δέκα ἔτη διήλθον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του· δέκα ὅλα ἔτη ἀγώνων καὶ θλίψεων. Τὸ μέτωπον αὐτοῦ εἶναι πάντοτε εὐρὺ καὶ γαλήνιον, τὸ πρόσωπον διέμεινεν οἷον ἦν καὶ τότε, ὀλίγον μόνον εὐτραφέστερον, ἀλλ' οἱ μικροὶ ὀφθαλμοὶ του ἀπώλεσαν τὴν λάμψιν των, τὸ δὲ ὅλον ἐκφράζει τὸν κάματον, τὸν ἐκ τῶν ἀγώνων καὶ τῶν πληγῶν, οὓς ὑπέστη κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον. Οὐδὲν ἦττον, ἡ ἰσχὺς ἐκδηλοῦται καὶ διὰ μέσου τῆς κοπώσεως. Εἶναι πάντοτε εὐρωστός, σχεδὸν παχύσαρκος. Ὑπὸ τὸ μαῦρον ἔνδυμά του φαίνεται βραχύτερος ὀπισθεν τῆς τραπέζης, ἢ ἄλλοτε ἀπὸ τοῦ ἁμβωνος περιβεβλημένος τὸ ποδῆρες ἱμάτιον τοῦ καρμηλίου. Ἡ φωνὴ αὐτοῦ εἶναι ἰσχυρὰ καὶ εὐκαμπτος, ἡχήεσσα καὶ σοβαρά».

Τοιοῦτος παρέστη ὁ Ὑάκινθος ἐνώπιον τοῦ πολυπληθοῦς ἐκείνου ἀκροατηρίου, καὶ πᾶσαυτα διήγειρε τὴν περιέργειαν καὶ τὴν συμπάθειαν πάντων.

Ἀρχόμενος τῆς πρώτης συνδιαλέξεώς του, ἥς θέμα ἦν ὁ πρὸς τὴν ἀλήθειαν σεβασμὸς (τὸ σέβας τῆς ἀληθείας), ὁ ἱεροκοσμικὸς ῥήτωρ ἔλεξε:

«Ναὶ, ἀληθῶς, δὲν ἐπανευρίσκω τοὺς θόλους τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας, ἀλλ' οἰκιδήποτε καὶ ἂν ᾧσιν αἱ πεποιθήσεις ἡμῶν, αἷ τε θρησκευτικαὶ καὶ αἱ φιλοσοφικαὶ, αἰσθάνομαι, ὅτι ἔχομεν καὶ ὑμεῖς καὶ ἐγὼ τὴν πρέπουσαν σοβαρότητα, καὶ τὴν πρέπουσαν ἰσχὺν ἐν τῇ συνειδήσει ἡμῶν, ἵνα καθιερώσωμεν τὸν περίβολον τοῦτον καὶ ποιήσωμεν αὐτὸν ναὸν τοῦ Ὑψίστου (συναίσθησις ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ). Ἀλλὰ, συνεννοηθῶμεν, κύριοι, ἐπιφέρει, δὲν ἔρχομαι νὰ ὁμιλήσω ἐνταῦθα περὶ θρησκείας. Ἐπεθύμουν νὰ πράξω τοῦτο, ἐτήρησα ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύει αὐτῆς, ἐν ὅλῃ τῇ δυνάμει αὐτῆς, τὴν καθολικὴν πίστιν,

τὴν παλαιάν, τὴν ἀληθῆ· ἔμεινα καθολικός, — (ἐξαίρῃσαι τοῦ περὶ ἀλαθῆτος τοῦ πάπα δόγματος καὶ τοῦ τῆς ἀγαμίας τῶν ἱερέων, σήμεριον) — ἔμεινα ἱερεὺς, φέρω δηλ. ἐπ' ἐμὲ χρεῖμα ἀνεξίτηλον, ἀσβεστον — διὰ τοῦτο ἐπεθύμουν, λέγω, νὰ ὑψώσω τὴν φωνήν μου, ἐν μέσῳ τῆς πατρίδος μου καὶ νὰ εἶπω μεγαλοφώνως ὅ,τι χιλιάδες ἱερέων, χιλιάδες καθολικῶν σκέπτονται ἐνδομύχως, χωρὶς νὰ δύνωνται νὰ τὸ εἰπωσι φανερά· (ζῶηραι χειροκροτήσεις). "ὦ! ναί, ἠθέλησα νὰ ὁμιλήσω περὶ θρησκείας, ἀλλὰ δὲν μοι ἐπετράπη καὶ οἶδα «ἀποδοῦναι τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ». (Νέαι χειροκροτήσεις). Ἡ ἠθικὴ εἶναι τι χρῆμα ἅγιον, καὶ ἀξιῶ, ὅτι οἱ δύο βωμοί, οὓς οἰκεῖ εἶσιν οἱ πρῶτοι μεταξὺ ὧν, — ὁ βωμὸς τῆς συνειδήσεως καὶ ὁ βωμὸς τῆς οἰκογενειακῆς ἐστίν. Τὸ θέμα τῆς ὁμιλίας μου ἔσται, ὁ πρὸς τὴν ἀλήθειαν σεβασμὸς (le respect de la verité), ὁ δὲ σεβασμὸς οὗτος ἐστὶν ἡ βάσις ἀπάσης τῆς ἠθικῆς, διότι ἡ ἠθικὴ τί ἄλλο εἶναι, εἰμὴ ἡ δικαιοσύνη, αὕτη δὲ ἡ ἀλήθεια ἐν τῇ πράξει». Καὶ ὅλη ἡ ὁμιλία τοῦ ἀγορητοῦ στρέφεται περὶ τὰς ὑψηλοτέρας, τὰς πρακτικωτέρας θεωρίας καὶ διδασκαλίας ἐπὶ τοῦ περὶ τῆς ἀληθείας τούτου θέματος, τῆς ἀληθείας, χάριν τῆς ὁποίας, καὶ ἐκ σεβασμοῦ πρὸς αὐτήν, ἐγκατέλιπε πρὸ ὀκταετίας τὸν ἱερὸν ἄμβωνα καὶ ὑπέστη τοσαύτας καταδιώσεις, ὕβρεις, συκοφαντίας, προελόμενος, πρὸς κατάπικριν περαιτέρω σκηνδάλου, τὴν ἐκ τῆς πατρίου γῆς ἐξορίαν του· ἐξέβηκε δὲ πάντα ταῦτα μετὰ μεγίστης εὐγλωττίας καὶ ζωντανῶν εἰκόνων. Καίτοι δὲ εἶναι ἐν πολλοῖς κατώτερος τοῦ λαμπροῦ ποτε ἱεροκήρυκος Lacordaire, ἀλλ' ὡς μαρτυρεῖ ὁ κ. Charles Bigot, ἔνθα αἴρεται εἰς εὐγλωττίαν, εἶναι σχεδὸν ἀνώτερος καὶ ἐκείνου. «Τοιοῦτον μέγα τί ἐστίν, ἐπιφωνεῖ ὁ κ. Bigot, ὁ ἀνθρώπινος λόγος. Εὐτυχεῖς καὶ σπάνιοι ὅσοι ἠδυνήθησαν, ἔστω καὶ στιγμιαίως, νὰ ὁμιλήσωσι μετὰ δεινότητος καὶ νὰ παρυστήσωσι τοῖς ἄλλοις τί ἐστὶ καὶ τί δύναται οὗτος!»

Τῆς δευτέρας διαλέξεως τοῦ πατρὸς Υακίνθου θέμα ἦτο ἡ ἀναμόρφωσις τῆς οἰκογενείας (la reforme de la famille). Οἰκτεῖρει οὗτος τὰ συμβαίνοντα ἐν ταῖς νῦν οἰκογενείαις, ὡς εἶσιν ὀργανωμένοι τὴν νῦν ἀγωγὴν, τὴν διηγετικὴν σχεδὸν ἀσυμφωνίαν μεταξὺ τῶν συζύγων, μεταξὺ τῶν τέκνων κλπ. καὶ προτείνει τὸ φάρμακον. «Τὸ φάρμακον, λέγει, κεῖται εἰς τὰ ἑξῆς· ἀνορθώσατε τὸν βωμὸν τὸν οἰκογενειακόν, ἀναλάβετε τὴν ἱερωσύνην σας, σχῆτε τὴν δύναμιν τοῦ πιστεύειν, τοῦ διδάσκειν, τοῦ προσεύχεσθαι, τοῦ ἐπισυνάγειν περὶ ὑμᾶς τὴν συμβίον καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν. Ἀρκεῖ ἵνα ἔχετε θρησκείαν, ἔστω, οἰκνδήποτε. . .» Ἐνταῦθα καὶ αὐτοὶ οἱ ἐπαινέται τοῦ εὐρον, καὶ λίαν δικαίως, τὴν ἐκφρασιν ὑπὲρ τὸ δέον πολυμῆρῶν, ὑπὲρ τὸ δέον ἀνεξίτητον, σχεδὸν εἰπεῖν, ἀοιλόσορον, ὥστε νὰ δώσῃ ἀφορμὴν νέων κατ' αὐτοῦ ἐπιθέσεων.

Ἡ τρίτη συνδιάλεξις περιστρέφη εἰς τὴν ἠθικὴν κρίσιν (la crise morale), ἥτις ἀληθῶς συνταράττει τοσοῦτον βαθέως τὰς εὐρωπαϊκὰς κοινωνίας. "ὦ, ναί! αἱ κοινωνίαι αὗται, ἀπὸ δυσμῶν μέχρι βορρᾶ καὶ μεσημβρίας νοσοῦσιν ἀνιάτως,

ὁποσείουσιν αὐτὰς παντοῖα ἡφαιστείαι, ἔτοιμα νὰ ἐκραγῶσιν, ἐγράψαμεν δὲ τὰ ὀλίγα ταῦτα περὶ τοῦ πατρὸς Ὑκκίνθου, ἵνα ὑποδείξωμεν, ὅτι ὁ ἐφιέμενός νὰ ἐπιφέρῃ φάρμακον εἰς τὰ δεινὰ ταῦτα, ἐρεθίζει αὐτὰ ἔτι μᾶλλον, φαρμακεύει ἔτι μᾶλλον τὰς πληγὰς, ὁσάκις, μάλιστα, προκαπαίει τῆς φιλοσοφίας.

Εὐτυχεστέρα, κατὰ τοῦτο, ἡ γηραιὰ ἡμῶν Ἀνατολή. Ὑστερεῖ μὲν τῶν εὐρωπαϊκῶν κοινωνιῶν κατὰ τὴν ὕλικήν πρόοδον καὶ τὸ εὖ εἶναι, ἔχει ἔν τινι μικρῇ γωνίᾳ αὐτῆς τὰς περὶ προσώπων καὶ προσωπικῶν συμφερόντων τρικυμίας της¹, ἀλλὰ δὲν ἐγκλείει ἐν τοῖς κόλποις της τὰ ἀνατρεπτικὰ καὶ δυσοίωνα ἐκεῖνα στοιχεῖα. Ἐν ἔχει σύμβολον ἱερὸν τὸ πιστεῦειν καὶ ἕνα ἄριστον οἰωνὸν τὸ ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης. Εἴθ' ἐρμείνει εἰς ταῦτα!

Ἐργαρον κατὰ μᾶλλον τοῦ 1877.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΩΠ.

ΠΟΙΚΙΛΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

ΥΠΟ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Σ. ΚΟΝΤΟΥ.

§ 6.

Πολίτης — πατριώτης.

Περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν λέξεων τούτων, ἥτις ἀείποτε μὲν ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν ἀρχαίων τηρεῖται, σπανίως δ' ἐν τῇ τῶν μεταγενεστέρων ἀμελεῖται, ἐποιήσαντο λόγον ὁ Ἀμμώνιος καὶ ἄλλοι παλαιοί, ὧν παρατιθέμεθα κατὰ λέξιν τὰς παρατηρήσεις.

Ἀμμών. σελ. 115 «Πολίτης καὶ πατριώτης διαφέρει. Πολίτης μὲν γὰρ ὁ ἐκ τῆς αὐτῆς πόλεως ἐλεύθερος ἐλευθέρῳ, πατριώτης δὲ ὁ ἐκ τῆς αὐτῆς χώρας δοῦλος δούλῳ· ἡ γὰρ πατρίς καὶ ἐπὶ τῆς χώρας τάττεται, ὡς τὸ

τοῖσι δ' ἄφαρ πόλεμος γλυκίων γένετ' ἢ ἐ νέεσθαι

ἐν νηυσὶ γλαφυρῇσι φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν.

οὐ γὰρ πάντες ἐκ μιᾶς ἦσαν πατρίδος ἀλλ' ἐκ μιᾶς χώρας».

Φώτ. Λεξ. σελ. 402, 12 «Πατριώτης: ὁ βάρβαρος λέγεται τῷ βαρβάρῳ καὶ οὐ πολίτης» καὶ σελ. 402, 14 «Πατριῶται: οἱ δοῦλοι Ἑλλήνων, πολῖται δὲ οἱ ἐλεύθεροι· οἱ δὲ τοὺς βαρβάρους πατριώτας». Ὁ Πόρρων ἐξέδωκεν οἱ δοῦλοι τῶν Ἑλλήνων». Ἀλλ' ὁ Κόβητος μετέγραψεν «οἱ δοῦλοι ἀλλήλων» (Var. Lect. σελ. 244 καὶ Μνημοσ. Τόμ. II', σελ. 50).

Ἡσύχ. «Πατριώτης: παρὰ Ἀθηναίοις ὁ βάρβαρος καὶ οὐ πολίτης».

¹ Δὲν μνημονεύω τῶν μετὰ ταῦτα ἐκραγείσων, ὧ τοῦ τρομεροῦ!, περὶ ποιήσεως καὶ ποιητῶν!